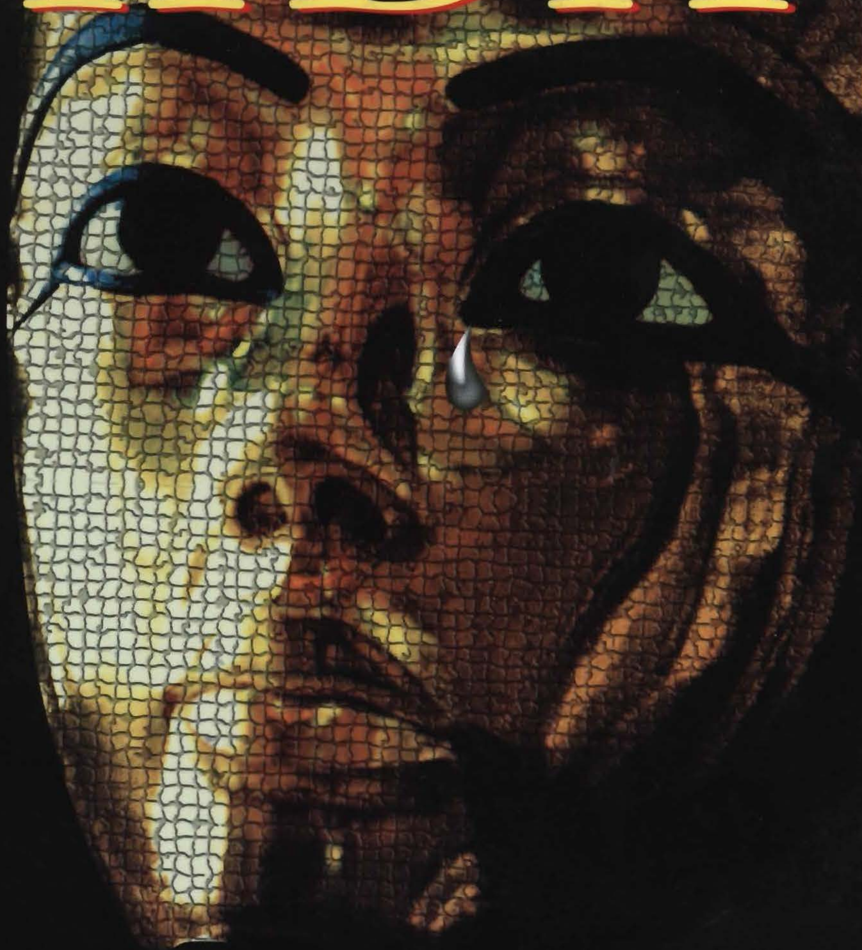
GIUSEPPE VERDI

AIDA

Naszym wiernym Słuchaczom, Przyjaciołom i Darczyńcom
życzenia wszelkiej pomyślności
w Nowym Roku
oraz wielu wspólnych przeżyć artystycznych składa

Ewa Michnik
wraz z Zespołem Opery Dolnośląskiej

OPERA DOLNOŚLĄSKA

Dyrektor
Ewa MICHNIK

Zastępca dyrektora
JANUSZ SŁONIOWSKI

GIUSEPPE VERDI

AIDA

libretto: Antonio Ghislanzoni

28, 29, 31 grudnia 2002 oraz 3, 4, 5 stycznia 2003
Wrocław - Hala Ludowa

Sezon LVIII 2002/2003

OPERA DOLNOŚLĄSKA
Dyrektor
EWA MICHNIK

Zastępca dyrektora
JANUSZ SŁONIOWSKI

GIUSEPPE VERDI

AIDA

libretto: Antonio Ghislanzoni

SPEKTAKLE: 28,29,31 grudnia 2002 r. godz. 19.00
3,4,5 stycznia 2003 r. godz. 19.00
Hala Ludowa - Wrocław

REALIZATORZY

Kierownictwo muzyczne	EWA MICHNIK
Inscenizacja i reżyseria	MAREK WEISS - GRZESIŃSKI
Dekoracje i światło	PAWEŁ DOBRZYCKI
Kostiumy	MAŁGORZATA SŁONIOWSKA
Choreografia	IZADORA WEISS
Kierownik chóru	MAŁGORZATA ORAWSKA
Kierownik baletu	MARIA KIJAK
Asystent reżysera	ADAM FRONTCZAK

DYRYGUJE: **EWA MICHNIK**

AIDA **AIDA**

OPERA DOLNOŚLĄSKA
Dyrektor
EWA MICHNIK

Zastępca dyrektora
JANUSZ SŁONIOWSKI

GIUSEPPE VERDI

AIDA

libretto: Antonio Ghislanzoni

SPEKTAKLE: 28,29,31 grudnia 2002 r. godz. 19.00
3,4,5 stycznia 2003 r. godz. 19.00
Hala Ludowa - Wrocław

Aida	Paola Romano - *gościnnie* Mediolan
	Barbara Kubiak - *gościnnie* Teatr Wielki Poznań
	Jolanta Żmurko
Radames	Luigi Frattola - *gościnnie* Mediolan
	Edward Kulczyk
Ramfis	Radosław Żukowski
	Robert Ulatowski
Amneris	Barbara Krahel
	Danuta Nowak - Połczyńska - *gościnnie* Poznań
Amonasro	Zbigniew Kryczka
	Maciej Krzysztyniak
	Bogusław Szynalski - *gościnnie* Teatr Wielki Poznań
Kapłanka	Ewa Czermak
	Dorota Dutkowska
Faraon	Wiktor Gorelikow
Goniec	Andrzej Kalinin
	Piotr Bunzler

Orkiestra, chór, balet Opery Dolnośląskiej, studenci Akademii Muzycznej, uczniowie wrocławskich szkół muzycznych, statyści

DYRYGUJE: **EWA MICHNIK**

AIDA **AIDA**

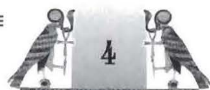

EWA MICHNIK

Dyrektor Opery Dolnośląskiej we Wrocławiu

Jest absolwentką Akademii Muzycznej w Krakowie w zakresie trzech specjalności: teorii muzyki, pedagogiki i dyrygentury (1972). Odbyła również studia uzupełniające pod kierunkiem prof. Hansa Swarowsky'ego w Wiedniu. W latach 1972 - 1978 pracowała jako dyrygent w Filharmonii w Zielonej Górze. W 1980 r. została kierownikiem artystycznym Opery i Operetki w Krakowie, a od 1981 dyrektorem naczelnym i artystycznym Opery Krakowskiej. Od 1995 r. jest dyrektorem naczelnym i artystycznym Opery Wrocławskiej. Dzięki jej staraniom od 1997 r. Opera Wrocławska jako jedyna polska opera została członkiem rzeczywistym Międzynarodowego Stowarzyszenia Oper „EUROLYRICA" z siedzibą w Brukseli.

Od 1997 do 2002 r. była Dyrektorem Artystycznym Międzynarodowego Festiwalu Oratoryjno - Kantatowego „Wratislavia Cantans". Pod jej kierownictwem artystycznym kolejne festiwale otrzymały własną ideę przewodnią, wyrażoną poprzez motto: w 1998 r. - „Wieczna niech będzie pamięć dziedzictwa narodów", w 1999 - „Muzyka końca wieku", w 2000 - „W imię Bacha", w 2001 - „Musica sacra e profana", w 2002 - „Wzajemne przenikanie kultur bogactwem wspólnej Europy".

Jest również pracownikiem naukowym Akademii Muzycznej w Krakowie, od września 2000 r. z tytułem Profesora Sztuki Muzycznej otrzymanym z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Uczestniczy jako juror

oraz członek honorowy w konkursach wokalnych, pianistycznych i kompozytorskich. Ewa Michnik występuje gościnnie z wieloma orkiestrami, m.in.: Filharmonią Praską, Orkiestrą Budapesztańskiego Radia i Telewizji, Orkiestrą Symfoniczną w Norymberdze, Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra, Deutsche Bach Orchester w Hamburgu, Kammer Wiener Oper, orkiestrami Teatrów Wielkich w Łodzi, Warszawie i Poznaniu. W swoim dorobku artystycznym ma ponad 60 premier operowych, koncerty symfoniczne, prawykonania, filmy telewizyjne, nagrania płytowe i radiowe. W ostatnich latach poprowadziła premiery: *Don Pasquale* G. Donizettiego, *Cyganerii* G. Pucciniego, *Fausta* Ch. Gounoda, *Requiem* G. Verdiego, *Falstaffa* G. Verdiego w Operze Wrocławskiej, premierę *Traviaty* G. Verdiego w Teatrze Wielkim w Poznaniu, premierę *Marty* Flotowa w Kammer Oper w Wiedniu. Od 1997 r. wprowadziła na scenę Hali Ludowej we Wrocławiu cykl superwidowisk operowych prezentowanych corocznie dla kilkudziesięciotysięcznej widowni z udziałem wybitnych gwiazd operowych świata w gigantycznych, bardzo efektownych dekoracjach. I tak - w czerwcu 1997 r. - *Aidę* G. Verdiego, którą prezentowała potem na wielkich festiwalach w Niemczech, Holandii i Belgii; w czerwcu 1998 r. - *Carmen* G. Bizeta; w październiku 1999 r. - wielką inscenizację *Nabucco* G. Verdiego; w listopadzie 2000 - *Trubadura* G. Verdiego; w czerwcu 2001 - *Carmina burana* C. Orffa, a w grudniu 2001 i styczniu 2002 - *Straszny dwór* St. Moniuszki, w czerwcu 2002 *Skrzypka na dachu* J. Steina, J. Bocka, S. Harnicka.

W latach 1998 - 2002 poprowadziła blisko 200 spektakli w Anglii, Holandii, Niemczech, Belgii, Francji i na Tajwanie.

W październiku 2000 wraz z zespołem Opery Wrocławskiej Ewa Michnik dokonała nagrania *Trubadura* G. Verdiego, płyty nominowanej do muzycznej nagrody „Fryderyk 2000", w grudniu 2000 - nagrania *Nabucco* G. Verdiego (nominacja do nagrody „Fryderyk 2001"), zaś w roku 2001 kolejnych nagrań: *Traviaty* G. Verdiego (luty), *Cyganerii* G. Pucciniego i *Manru* I. J. Paderewskiego (marzec). Dokonała też nagrań wideo spektakli *Trubadur* (2000) oraz *Nabucco* (2001). Jest laureatką Nagrody Krytyków „ZŁOTY ORFEUSZ" na Festiwalu

„Warszawska Jesień" 1992 za najlepsze wykonanie współczesnej polskiej opery *Śmierć Don Juana* R. Palestra. W 1993 r. przygotowany przez Ewę Michnik spektakl operowy *Król Ubu* Krzysztofa Pendereckiego został uznany za najlepszy spektakl roku i została przeprowadzona z niego transmisja dla EURORADIA w Genewie. W 1998 r. otrzymała nagrodę Magazynu Aktualności Kulturalnych TVP we Wrocławiu za najlepszy spektakl roku '97 - *Aidę* G. Verdiego, w 1999 r. - Statuetkę Fredry za najlepszy spektakl roku 1998 - *Tosca* G. Pucciniego oraz Nagrodę Prezydenta Miasta Wrocławia w 2000 r. - Wrocławską Nagrodę Muzyczną w kategorii Wydarzenie Muzyczne Sezonu 1999/2000 za *Nabucco* G. Verdiego; w 2001 - Dolnośląski Klucz Sukcesu za realizację spektakli w Hali Ludowej, a w 2002 - Nagrodę Rady Miejskiej Wrocławia za wybitną inscenizację roku 2001 - spektakl *Straszny dwór*, a także Statuetkę Fredry za całokształt działalności w roku 2001, oraz ponownie Wrocławską Nagrodę Muzyczną w kategorii Osobowość Życia Muzycznego.

MAREK WEISS - GRZESIŃSKI

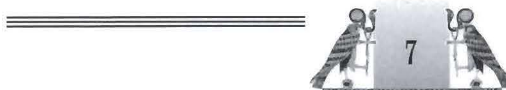
Inscenizator i reżyser

Studiował polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim (dyplom w 1974), a następnie reżyserię w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej (dyplom w 1980). Debiutował realizacją *Troilusa* i *Kressydy* Szekspira na scenie Teatru Narodowego. Jeszcze przed ukończeniem studiów został dyrektorem Teatru Muzycznego w Słupsku, który stał się jedną z najciekawszych scen w latach 1979 - 81. Jako stypendysta British Institute odbył studia szekspirowskie w Anglii, których efektem było

kilka inscenizacji dramatów Szekspira z *Hamletem* nagrodzonym na Festiwalu w Toruniu oraz letnie warsztaty szekspirowskie organizowane przez teatr w Słupsku dla studentów szkół teatralnych. Realizacja *Manekinów* wg Schulza z muzyką Zbigniewa Rudzińskiego przygotowana w Operze Wrocławskiej skierowała jego zainteresowania w stronę teatru muzycznego, a międzynarodowy sukces tego spektaklu na wielu światowych scenach spowodował powołanie trzydziestoletniego twórcy na stanowisko naczelnego reżysera Teatru Wielkiego w Warszawie. Zrealizował tam kilkanaście oper prezentowanych również za granicą, które przez 20 lat stanowiły fundament repertuarowy tego teatru. Najważniejsze z nich to: *Fidelio* Beethovena (Moskwa, Drezno, Vichy), *Wozzeck* Berga (prapremiera polska), *Straszny dwór* Moniuszki (Wiedeń, Moskwa, Drezno), *Borys Godunow* (Paryż, Karlsruhe, Luxemburg), *Aida* Verdiego (Francja, Szwajcaria, Niemcy, Luxemburg), *Makbet* Verdiego (Niemcy, Francja, Szwajcaria), *Traviata* Verdiego (Japonia, Niemcy, Francja), *Mistrz i Małgorzata* Kunada (realizacja telewizyjna dla niemieckiej ZDF i transmisja satelitarna do kilkunastu krajów Europy), *Bramy Raju* Bruzdowicz (nagroda Komitetu Kultury Niezależnej „Solidarności" w dziedzinie teatru za rok 1987), *Dama Pikowa* Czajkowskiego (Paryż), *Nabucco* Verdiego (Niemcy, Chiny, Francja, Cypr, Luxemburg), *Salome* R. Straussa (Niemcy, Austria, Szwajcaria, Włochy), *Raj Utracony* Pendereckiego (prapremiera polska) oraz *Don Giovanni* Mozarta (premiera w Luxemburgu). Wiele realizacji zagranicznych przygotowywał na zamówienie festiwali w Carcassonne, Vichy, Pafos i Xanten. Reżyserował w teatrach operowych Bułgarii, Izraela, Niemiec, Francji, Luxemburga, Korei Południowej, Finlandii, Belgii, Holandii oraz USA (prawykonanie *Króla Rogera* Szymanowskiego - uznane przez krytyków nowojorskich za największe wydarzenie muzyczne w marcu 1992). W latach 1990 - 1991 był dyrektorem Teatru Północnego w Warszawie (dawna Komedia). Z tego okresu najważniejsza była realizacja sztuki Weissa *Marat - Sade* i własnego dramatu *Opętanie*, będącego parafrazą libretta *Diabłów z Loudun* (opery Pendereckiego realizowanej w tym samym czasie w Teatrze Wielkim w Łodzi i prezentowanej potem w Niemczech).

Także w Łodzi wyreżyserował *Don Giovanniego* Mozarta. Sukces tego spektaklu spowodował po latach ponowną propozycję stanowiska naczelnego reżysera Teatru Wielkiego, a ten trzyletni okres zaowocował zaproszeniem go do objęcia stanowiska dyrektora artystycznego do Teatru Wielkiego w Poznaniu, gdzie w latach 1995 - 2001 zrealizował wiele premier, spośród których wymienić należy *Elektrę* Theodorakisa (prapremiera światowa), *Nabucco, Traviatę, Trubadura, Aidę* Verdiego, *Toskę i Madama Butterfly* Pucciniego, *Wesele Figara* i *Czarodziejski flet* Mozarta, *Cyrulika sewilskiego* Rossiniego, *Halkę* Moniuszki, *Carmen* Bizeta, *Salome* Straussa, *Diabły z Loudun* Pendereckiego oraz *Borysa Godunowa* Musorgskiego. Spektakle te były prezentowane w Niemczech, Francji i Luxemburgu, niektóre z nich zostały nagrane dla TVP i wielokrotnie emitowane na antenie. Najważniejszy z nich - *Galina* Landowskiego - został zaproszony na EXPO 2000 w Hannowerze. Z wielu realizacji w innych miastach Polski na uwagę zasługują monumentalne inscenizacje *Nabucco, Aidy* i *Skrzypka na dachu* przygotowane przez Operę Wrocławską, z którą Marka Weissa - Grzesińskiego łączy stała współpraca.

PAWEŁ DOBRZYCKI

dekoracje i światło

Paweł Dobrzycki (ur. 1954 r.), w 1980 r. uzyskał dyplom Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej, w 1981 dyplom z wyróżnieniem Studium Scenografii ASP w Krakowie (promotorzy prof. prof. Lidia i Jerzy Skarżyńscy). Ponad 120 zrealizowanych scenografii w teatrach

w kraju i zagranicą (z reguły projektuje i realizuje także światła). Uprawia ponadto rysunek i malarstwo oraz projektowanie architektoniczne dla teatrów. 1984 - 2001 wykładowca projektowania scenografii na ASP w Krakowie. W latach 1985 - 1992 prowadził seminarium scenograficzne na Wydziale Reżyserii PWST w Krakowie, kilkakrotnie także cykle konsultacji dla studentów scenografii St Martin College of Art w Londynie. Scenograf etatowy Teatru Powszechnego w Warszawie za dyrekcji Zygmunta Hubnera (1982 - 89), Teatru Nowego w Poznaniu za dyrekcji Izabelli Cywińskiej (1988 - 90). Jako zastępca dyrektora d/s remontu Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie (1990 - 92) nadzorował proces renowacji teatru w okresie, w którym wykonano znakomitą większość prac. Członek Rady Teatru MKiS (1990 - 93). Udział w pracach jury festiwali w Opolu, Wrocławiu i konkursu na wystawienie polskiej sztuki współczesnej. Projektant wielu wystaw scenograficznych (projekt polskiej wystawy narodowej na Praskie Quadriennale Scenografii Światowej PQ'95). Szereg wystaw indywidualnych (m.in. Norymberga, Moskwa, Paryż, Kraków, Warszawa, Wrocław, Poznań). Udział w wielu wystawach zbiorowych. Od 2001 r. kierownik Katedry Scenografii ASP w Warszawie. Ważniejsze realizacje oper, wszystkie w reż. Marka Grzesińskiego: *Faust* Gounoda dla Opery Krakowskiej i Wrocławskiej, *Nabucco* Verdiego, *Wesele Figara* Mozarta i *Diabły z Loudun* Pendereckiego dla Teatru Wielkiego w Poznaniu, *Turandot* Pucciniego i *Carmen* Bizeta (w reż. Bodo Igesz'a) dla Opera Nova w Bydgoszczy oraz liczne tournee zagraniczne tych spektakli; *I Capuletti e i Montecci* Belliniego w reż. Wojciecha Adamczyka pod dyr. Richarda Bonynge'a, *Nabucco* Verdiego dla Opery Wrocławskiej w Hali Ludowej również w reż. M. Grzesińskiego. Wielokrotnie współpracował m.in. z teatrami Powszechnym, Na Woli i Ateneum w Warszawie, Nowym i Wielkim w Poznaniu, Jaracza w Łodzi, Słowackiego i Starym w Krakowie, Osterwy w Lublinie, z czołowymi reżyserami scen polskich. Do najważniejszych prac za granicą należą: *Tartuffe* Moliera w Dramteatrze w Omsku (spektakl który sam wyreżyserował), *Diabły z Loudun* Whitinga w Clwyd Theatre Mold (Walia), *King Lear* Szekspira w Haymarket Theatre Leicester, w Young Vic Theatre Londyn

- II wersja w The Panasonic Globe Theatre Tokio - III wersja (wszystkie w reż. Heleny Kaut - Howson); *Hamlet* Szekspira, Contemporary Theatro Porta, Ateny (Andrew Visnewsky) *Schneewittchen* Roberta Walser'a dla Zurich Summer Festival Szwajcaria (reż. R. Straub), *Iwona, księżniczka Burgunda* Gombrowicza dla Deutche Nazionaltheater w Weimarze (reż. G. Dylag) oraz *Antygona* Sofoklesa wystawiona w teatrze antycznym w Epidauros (w reż. Yorgosa Kimoulisa).

MAŁGORZATA SŁONIOWSKA

scenograf

Jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. Od 1988 r. związana jest z Operą we Wrocławiu, dla której tworzy projekty scenograficzne do spektakli operowych i baletowych. Współpracuje z teatrami operowymi w kraju i za granicą m.in. z Teatrem Wielkim w Łodzi, Teatrem Muzycznym we Wrocławiu, Stadtheater Görlitz. Ważniejsze realizacje scenograficzne w Operze Wrocławskiej: M. Ravel *Bolero*, F. Chopin *Sylfidy*, B. Pawłowski *Królewna Śnieżka*, *Kot w butach*, M. Oldfield *Trzy kroki stąd*, L. Bernstein *Msza*, P. Czajkowski *Dziadek do orzechów*, S. Prokofiew *Romeo i Julia*, A. Ch. Adam *Giselle*, G. Rossini *Cyrulik sewilski*, D. Cimarosa *Impresario w opałach*, G. Verdi *Requiem*, S. Prokofiew *Kopciuszek*, W. A. Mozart *Czarodziejski flet*, J. S. Bach *Kantaty*, W. A. Mozart *Wesele Figara*, G. Verdi *Rigoletto*. Realizacje scenograficzne poza Operą: M. Rimski - Korsakow *Szeherezada*, J. Herman *Hallo Dolly*, E. Kalman *Księżniczka czardasza*, K. Millöcker *Student żebrak*, E. Grieg *Peer Gynt*, G. Donizetti *Napój miłosny*,

Don Pasquale, G. B. Pergolessi *La serva padrona*, H. Berlioz *Symphonic fantastique*, I. Strawiński *La sacre de printemps*, *Pietruszka*, J. Strauss *Zemsta nietoperza*, Pink Floyd *The Wall*, scenografia do filmu telewizyjnego *Gwiazda* w reżyserii Stefana Szlachtycza.

IZADORA WEISS

choreograf

Absolwentka Państwowej Szkoły Baletowej w Warszawie i Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina. Po ukończeniu szkoły pracowała w Teatrze Wielkim w Warszawie i jednocześnie studiowała na wydziale pedagogiki baletu.

Jako choreograf debiutowała w 1996 r. w Teatrze Wielkim w Poznaniu, podejmując jednocześnie pracę w zespole baletowym tego teatru. Spektakl nosił tytuł „Sny nocy letniej" i składał się z trzech części do muzyki kompozytorów filmowych. Owacyjne przyjęcie tego spektaklu przez publiczność zbiegło się ze znakomitymi recenzjami prasowymi. Stale współpracuje ze swoim mężem Markiem Weiss - Grzesińskim, czołowym polskim reżyserem teatralno - operowym. Do tej pory zrealizowała choreografię do takich spektakli, jak: *Turandot*, *Straszny dwór*, *Galina*, *Salome*, *Czarodziejski flet*, *Don Giovanni*, *Aida* oraz *Carmen*, *Wolny strzelec*, *Nabucco*, *Eugeniusz Oniegin*. Spektakle te były prezentowane na najważniejszych scenach krajowych oraz w USA, Francji, Niemczech, Luxemburgu, Holandii i Finlandii. Na festiwalach w Wexfort w Irlandii zrealizowała choreografię do *Strasznego dworu*, *Opery za trzy grosze* i *Syberii*. Najważniejszym spektaklem w jej dorobku stał się *I Koncert skrzypcowy* Krzysztofa Pendereckiego zrealizowany

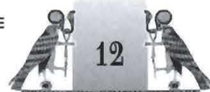
w Teatrze Wielkim w Poznaniu. Po jego obejrzeniu Ji`ri Kylian zaprosił ją do Nederlands Dance Theater, by odbyła u niego staż choreograficzny w tym najważniejszym dzisiaj na świecie ośrodku tańca współczesnego. Dwukrotny pobyt w zespole jednego z największych choreografów naszych czasów zaowocował przygotowaniem ostatniej premiery prezentowanej w Teatrze Wielkim w Poznaniu w ramach festiwalu MALTA 2000. Ułożony do *Czterech pór roku* Vivaldiego spektakl rozgrywany był w różnych przestrzeniach gmachu przy wędrującej publiczności. Dwukrotnie w 1999 oraz 2001 r. Izadora Weiss otrzymała stypendium twórcze Ministerstwa Kultury i Sztuki.

MAŁGORZATA ORAWSKA

kierownik chóru

Jest absolwentką Akademii Muzycznej w Krakowie. Była kierownikiem artystycznym wielu zespołów chóralnych, m.in. Chóru Polskiego Radia w Krakowie w latach 1991 - 1995 i trzykrotnie Chóru Opery Wrocławskiej. Nagrała dla potrzeb Polskiego Radia wiele utworów kompozytorów polskich, dyrygowała Chórem PR na festiwalach w Niemczech oraz na koncertach w kraju, w tym w Studio im. W. Lutosławskiego w Warszawie. Ma na swym koncie szereg prawykonań utworów kompozytorów współczesnych, w tym nagrań radiowych i płytowych. Nagrała płytę z utworami H. M. Góreckiego z chórem 120 - osobowym złożonym ze śpiewaków Filharmonii w Krakowie i Akademii Muzycznej - dla Wytwórni KOCH. Przygotowała chóry do nagrań płytowych dla Wytwórni EMI i Polskie Nagrania oraz Radia i Telewizji z repertuarem oratoryjnym, od baroku po czasy współczesne. Zajmuje się również muzyką operową i oratoryjną, przygotowuje zespół chóru Opery Dolnośląskiej do spektakli operowych i koncertów.

MARIA KIJAK

kierownik baletu

Absolwentka Państwowej Średniej Szkoły Baletowej w Poznaniu (1971) i Akademii Muzycznej w Warszawie - magister sztuki w specjalności pedagoga baletu (1979). W latach 1971 - 74 pracowała w Operze i Operetce w Bydgoszczy, gdzie debiutowała w roli Odetty w *Jeziorze łabędzim* oraz w sezonie 1974 - 75 jako solistka w Teatrze Muzycznym w Szczecinie. Od 1975 związana jest z Państwową Operą we Wrocławiu, obecnie Operą Dolnośląską. Początkowo na stanowisku solistki baletu, a od 1977 r. jako pierwsza tancerka. Od września 1990 r. sprawuje kierownictwo zespołu baletowego. W swoim dorobku artystycznym ma wiele pierwszoplanowych ról, od klasycznych przez modern do charakterystycznych, wśród których wymienić można takie, jak: Odetta - Odylia w *Jeziorze łabędzim* P. Czajkowskiego, Giselle w *Giselle* A. Adama, Julia w *Romeo i Julii* Prokofiewa, Maria w *Fontannie Bachczesaraju* Asafiewa, Coppelia w *Coppelii* Delibesa, Kopciuszek w *Kopciuszku* Prokofiewa, Antygona w *Antygonie* Bukowskiego, Orlica w *Polonii* Paderewskiego, Eurydyka w *Miłości Orfeusza* Łuciuka, Solwejga w *Peer Gyncie* Griega, Królowa Podziemia, Wschodu, Ewa, Krasawica w *Panu Twardowskim* Różyckiego, Augustias we *Flamenco, miłość i śmierć* Rodrigo, Primabalerina w *Sylfidach* Chopina, Liza w *Córce źle strzeżonej* F. Herolda, Madame K. w *Grach* Debussego, Kobieta w *Ognistym ptaku* Strawińskiego i wiele innych. W 1993 r. rolą Kobiety w *Nostalgii* T. Albinoniego pożegnała się ze sceną jako tancerka. Występowała również na scenach krajowych i zagranicznych, na licznych tournée artystycznych Opery Wrocławskiej, koncertach

solowych, nagraniach TV i filmowych. W 1984 r. otrzymała roczne stypendium Ministerstwa Kultury i Sztuki dla młodych twórców. W 1986 r. uhonorowana Nagrodą Miasta Wrocławia. W plebiscycie publiczności na najpopularniejszego artystę we Wrocławiu była jedenastokrotną laureatką Złotych, Srebrnych i Brązowych Iglic. Otrzymała wiele odznaczeń resortowych i państwowych. Od 1976 r. prowadzi również działalność pedagogiczną w studio baletowym przy Operze Wrocławskiej oraz od 1979 r. do chwili obecnej w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej im. Solskiego w Krakowie - Wydział Lalkarski we Wrocławiu. Współpracuje jako choreograf z teatrami dramatycznymi i lalkowymi. Reżyseruje liczne koncerty baletowe w cyklu „Akademia Opery i Baletu". W latach 1993 - 1995 była choreografem w Operetten Festspiele w Bad Ischl w Austrii, gdzie przygotowała choreografie do takich tytułów, jak: *Kraina uśmiechu, Baron cygański, Zemsta nietoperza, Paganini, Hrabia Luxemburg, Ptasznik z Tyrolu.*

PAOLA ROMANO

sopran

W roku 1984 wygrywa swój pierwszy konkurs krajowy, w wyniku którego debiutuje partią Santuzzy w *Rycerskości wieśniaczej* w Teatro Regio w Parmie.
W roku 1988 zwycięża w trzecim Konkursie Międzynarodowym Luciano Pavarottiego, a następnie śpiewa partię Luisy Miller u boku słynnego tenora.
Od tego momentu rozpoczyna się jej kariera międzynarodowa. Jest stale

obecna, oprócz tego, że na wszystkich znaczących scenach teatrów operowych we Włoszech, także w Chicago, Dallas, Filadelfii. Od roku 1994 znacząco wzbogaca swój repertuar, którym jest odpowiedni do jej głosu bogaty repertuar sopranu dramatycznego, zatem interpretuje wielkie role Verdiego - Lady Makbet, Elwiry w *Ernani*, Abigaille, Aidy, następnie dołączają do nich partie Toski, Turandot, Manon Lescaut, Magdaleny w *Andrea Chenier*. Współpracuje ze słynnymi dyrygentami, jak: Bartoletti, Bickov, Gatti, Metha, Oren, a także znanymi w teatrze operowym reżyserami - Cavani, De Ana, Pizzi, Ronconi, Tiezzi.
W sezonie operowym 2000 zaśpiewała Butterfly w Teatro Regio w Turynie, Turandot w Sztokholmie i Barcelonie (z okazji ponownego otwarcia słynnego teatru Liceu). Śpiewała partię Marie w spektaklu *Wozzeck* w Bolonii pod dyrekcją Gatti oraz partię Abigaille w Arena di Verona, w nowej produkcji De Ana.
W roku 2002 zaśpiewała Helenę w *Nieszporach sycylijskich* w Darmstadt oraz Toskę w Dreźnie. Powróciła do Sztokholmu z partią Turandot i ponownie w Arena di Verona zaśpiewała partię Abigaille. W Kopenhadze zaśpiewała partię Lady Makbet.
W najbliższym czasie zaśpiewa partię Aidy w Mannheim, Toskę i Abigaille w Deutsche Oper w Berlinie, Minnie w *Dziewczę z Zachodu* w Wiesbaden oraz Manon Lescaut i Turandot podczas Festiwalu Pucciniano w Torre del Lago.

BARBARA KUBIAK

sopran

Już w czasie studiów zadebiutowała na scenie Teatru Wielkiego w Poznaniu partią Pierwszej Damy w *Czarodziejskim flecie* Mozarta (1986). Od 1987 r. jest na stałe związana z tą sceną operową. Od 1994 r. pozostaje pod opieką wokalną profesora Andre Orlovitza z Kopenhagi. W czasie pobytu poznańskiego Teatru Wielkiego w Brukseli (1995) odniosła wielki sukces wykonując tytułową partię w *Aidzie* Verdiego. Współpracuje z Teatrem Wielkim w Łodzi, Operą Dolnośląską we Wrocławiu i Operą Bałtycką w Gdańsku. Z zespołami tych scen operowych artystka wyjeżdżała na liczne występy gościnne, m.in. do Holandii, Belgii i Wielkiej Brytanii, gdzie prezentowała się tamtejszej publiczności w repertuarze Verdiowskim (Aida, Abigail w *Nabucco*, Leonora w *Trubadurze*) i Puccinowskim (*Madama Butterfly*, *Tosca*). W swoim repertuarze posiada najpiękniejsze partie z oper Verdiego (Abigail w *Nabucco*, Leonora w *Trubadurze*, Leonora w *Mocy przeznaczenia*, tytułowa rola w *Aidzie*), Pucciniego (Mimi w *Cyganerii*, Liu w *Turandot*, Cho-Cho-San w *Madama Buterfly*, tytułowa Tosca), Moniuszki (tytułowe partie w *Hrabinie* i *Halce*), Mozarta (I Dama, Pamina w *Czarodziejskim flecie*, Hrabina w *Weselu Figara*) oraz m.in. *Requiem* Verdiego, *War Requiem* Brittena, *IX Symfonię* Beethovena, *IV i VII Symfonię* Mahlera, *II* i *III Symfonię* Góreckiego oraz *Angelus* Kilara. Wraz z chórem Polskie Słowiki oraz orkiestrą Filharmonii Poznańskiej pod dyrekcją Wojciecha A. Kroloppa dokonała nagrań na CD *Stabat Mater* Szymanowskiego, a z zespołem Opery Wrocławskiej - oper G. Verdiego

Nabucco i *Trubadur* (płyta oraz wideokaseta z realizacją *Trubadura* w formie wielkiego widowiska zostały nominowane do nagrody polskiego przemysłu fonograficznego „Fryderyk").

JOLANTA ŻMURKO

sopran

Ukończyła Akademię Muzyczną we Wrocławiu. Debiutowała partią Violetty w *Traviacie* w Operze Wrocławskiej, której pozostaje wierna do dziś kreując czołowe role niemal we wszystkich pozycjach repertuaru. Od 1983 r. rozpoczęła współpracę z Warszawską Operą Kameralną, gdzie wykonywała główne partie w operach W. A. Mozarta. Śpiewała również na wszystkich scenach operowych Polski, a także w teatrach operowych: w Modenie, Madrycie, Teatro Maestranza w Sewilli, w salach filharmonii w Berlinie, Monachium i Zurychu. Uczestniczyła w Festiwalu Mozartowskim w Madrycie, Radio Festiwal w Montpellier, a także w wielu festiwalach krajowych. Czterokrotnie otrzymała wrocławską nagrodę publiczności „Iglica" (1984, 1987, 1995, 2000). W swoim dorobku artystycznym ma ponad 40 partii operowych. Występowała we wszystkich krajach Europy i w Ameryce Środkowej. Z zespołem Opery Dolnośląskiej dokonała nagrań na CD oper *Traviata* i *Cyganeria*.

LUIGI FRATTOLA
tenor

W roku 1991 ukończył Konserwatorium „Nicolini" w miejscowości Piacenza odbywając studia głównie pod kierunkiem prof. L. Groppi. W tym samym roku wygrywa konkurs „Mattia Battistini" w miejscowości Rieti. Debiutuje 27 września 1991 r. w Rieti, w partii Rudolfa w *Cyganerii*. W roku 1992 uczęszcza do Akademii „Verdiana", gdzie pracuje pod kierunkiem maestro Carlo Bergonzi. W roku 1993 kontynuuje naukę śpiewu w szkole maestro Aldo Protti. Partie i miejsca spektakli poza Włochami: *Łucja z Lammermooru* (Edgar) Bloemfontein - Południowa Afryka, *Tosca* (Cavaradossi) Johannesburg, *Rigoletto* (książę z Mantui), *Rycerskość wieśniacza* (Turiddu), *Pajace* (Canio), Holland Park Theatre, Londyn *Trubadur* (Manrico), Teatro Calderon, Madryt, *Traviata* (Alfred) Piacenza, *Madama Butterfly* (Pinkerton), Festspielhaus Salzburg, *Korsarz* (Corrado), Theatro Mousikis Ateny, Arena di Verona - *Aida* (Radames) i *Nabucco* (Ismaele). Koncertował z BERLINER SYMPHONIKER w Scahuspielhaus w Berlinie, współpracował także z takimi artystami, jak Raina Kabaivanska, Renato Bruson, Katia Ricciarelli, Leo Nucci (spektakl *Rigoletto* w Cernobbio), z Danielą Dessi (*Aida*, Arena di Verona). Z zespołem Arena di Verona koncertował w Nowym Jorku, Miami, Paryżu, Strasbourgu, Sofii. Liczne koncerty muzyki sakralnej: *Requiem* Mozarta, *Messa da Requiem* Verdiego, *Missa Solemnis* Beethovena (Monachium - Niemcy, Salzburg - Austria oraz liczne miasta włoskie). W roku 2001 otworzył sezon operowy w STAATSOPER w Hannowerze, zaśpiewał w siedmiu pierwszych przedstawieniach *Aidy*. Repertuar operowy - dzieła Verdiego: *Aida* (Radames), *Bal maskowy* (Ryszard), *Moc przeznaczenia* (Don Alvaro), *Makbet* (Makduff), *Nabucco* (Ismaele) *Rigoletto* (książę z Mantui), *Traviata* (Alfred), *Trubadur* (Manrico), Mascagni - *Rycerskość wieśniacza* (Turiddu), Leoncavallo - *Pajace* (Canio), Puccini - *Cyganeria* (Rudolf), Puccini - *Madama Butterfly* (Pinkerton), Puccini - *Manon Lescaut* (des Grieux), Puccini - *Tosca* (Cavaradossi), Puccini - *Gianni Schicchi* (Rinuccio), Bizet - *Carmen* (Don Jose), Donizetti - *Łucja z Lammermoor* (Edgardo), Saint-Saens - *Samson i Dalila* (Samson), L. van Beethoven - *Missa Solemnis*, Verdi - *Messa da Requiem*, Mozart - *Requiem*.

EDWARD KULCZYK
tenor

Ukończył Akademię Muzyczną im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu (1991 r.) w klasie śpiewu Tadeusza Prochowskiego. Od 1989 r. jest solistą Opery Wrocławskiej, gdzie debiutował partią Damazego w *Strasznym dworze* S. Moniuszki. Nieustannie pogłębia swój kunszt wokalny pracując z solistką Opery Dolnośląskiej, adiunktem II st. - Ewą Czermak. Wśród wielu ról w jego dotychczasowym dorobku artystycznym do najważniejszych należą: Tamino, Monostatos w *Czarodziejskim flecie* W. A. Mozarta, Gellindo w *Impresario w opałach* D. Cimarosy, Lindoro w operze *Włoszka w Algierze* G. Rossiniego, Ismael w *Nabucco* G. Verdiego, Manru w *Manru* I. J. Paderewskiego, Manrico w *Trubadurze* G. Verdiego, Łabędź w *Carmina burana* C. Orffa, Maks w *Wolnym strzelcu* C. M. Webera, Don Jose w *Carmen* G. Bizeta, Cavaradossiego w *Tosce* G. Pucciniego oraz Starego Fausta i Młodego Fausta w *Fauście* Ch. Gounoda. Uczestniczył

w wielu festiwalach operowych między innymi w Xanten (Niemcy), Groningen (Holandia). Z Operą Dolnośląską odbył liczne tournee - Francja, Holandia, Anglia, Niemcy, Belgia, Szwajcaria - ciesząc się uznaniem krytyki. W kraju brał udział w superprodukcjach Opery Dolnośląskiej w Hali Ludowej - *Carmina burana, Straszny dwór, Nabucco, Aida, Trubadur* i *Carmen.*

RADOSŁAW ŻUKOWSKI
bas

Urodził się 11.11.1955 r. we Wrocławiu. Ukończył studia w Akademii Muzycznej we Wrocławiu uzyskując dyplom z wyróżnieniem oraz specjalną nagrodę Rektora i Senatu za szczególne osiagniecia artystyczne w okresie studiów. Jest laureatem nagród międzynarodowych konkursów wokalnych:
- A. Didura w Bytomiu
- P. Czajkowskiego w Moskwie
- F. Vineas w Barcelonie
- Voci Verdiane w Busseto

Występował w wielu teatrach operowych, m.in. Teatro San Carlos w Lizbonie, Gran Teatre Del Liceu w Barcelonie, Gran Teatre w Genewie, Metropolitan Opera w Melbourne, National Theatre w Taipei, Festival Theatre w Edynburgu, Royal Concert Hall w Glasgow, Teatro de la Maestranza w Sewilli, Danse Theatre w Hadze, Eindhoven, Amsterdam, Narodne Divadlo w Pradze, Opera Wileńska, oraz w filharmoniach - m.in. Salle Pleyel w Paryżu, Kongresshaus w Zurychu, Filharmonia Jerozolimska, Beethovenhalle w Bonn, Filharmonia Moskiewska, Filharmonia Berlińska, Filharmonia Monachijska, Royal

Festival Hall w Londynie, Filharmonia w Kopenhadze, Bridgewater Hall w Manchesterze, MDR w Lipsku, Orkiestra SFB w Berlinie, Filharmonia Narodowa w Warszawie, Filharmonia Krakowska.
Brał udział w wielu festiwalach międzynarodowych - takich jak: Festiwal Krakowski, Wratislavia Cantans, Bad Hersfeld Festival, Santander Festival, Chaise Dieu Festival, Broghton Festival, Festiwal Muzyki Europejskiej w Tokio, Festiwal Muzyki Sakralnej w Jerozolimie, Festiwal Drezdeński, Festiwal Sztokholmski, Festiwal Bachowski w Lipsku, Tivoli Festival w Kopenhadze. Posiada również nagrania radiowe, telewizyjne i płytowe oper i oratoriów.

ROBERT ULATOWSKI
bas

Ur. 01.04.1968 r. w Poddębicach. Absolwent PSM I i II st. im. St. Moniuszki w Łodzi w klasie organów. W 1994 r. ukończył z wyróżnieniem łódzką Akademię Muzyczną na wydziale wokalno - aktorskim (głos bas - cantante). W latach 1993 - 97 solista Warszawskiej Opery Kameralnej, w której wykonał wiele partii operowych i oratoryjnych w Polsce, a także w Niemczech, Holandii, Austrii, Hiszpanii, Belgii i Francji. Od 1995 współpracuje z Teatrem Wielkim w Łodzi oraz z Filharmonią Łódzką. Półfinalista wielu konkursów wokalnych m.in. "Belvedere" w Wiedniu, im. Ady Sari w Nowym Sączu i im. Adama Didura w Bytomiu. Od 1999 jest pedagogiem wokalnym w PSM im. St. Moniuszki w Łodzi, a także na Uniwersytecie Łódzkim w Katedrze Edukacji Artystycznej. W repertuarze operowym znaczące miejsce zajmują role: Osmina z opery *Uprowadzenie z Seraju*, Komandora z *Don Giovanniego*, Sarastra z *Czarodziejskiego*

fletu, Halickiego w *Kniaziu Igorze*, Ferranda w *Trubadurze*, Banko w *Makbecie*, Ramfisa w *Aidzie*, Benoita w *Cyganerii*, Kardynała w *Żydówce*, Don Basilia w *Cyruliku sewilskim*, Don Bartolo w *Potajemnym małżeństwie*. Robert Ulatowski często wykonuje utwory z repertuaru oratoryjnego: W. A. Mozart: *Requiem*, *Msza D - dur*, J. S. Bach: *Pasja wg św. Marka* F. Liszt: *Droga krzyżowa*, G. Verdi: *Requiem*, G. Rossini: *Stabat Mater* G. F. Haendel: *Pasja wg św. Marka*.

BARBARA KRAHEL

mezzosopran

Absolwentka Akademii Muzycznej we Wrocławiu w klasie prof. Macieja Witkiewicza, solistka Opery Wrocławskiej. Stworzyła wiele kreacji operowych wysoko ocenianych przez krytykę. W swoim repertuarze posiada takie partie jak: Amneris (*Aida*), Azucena (*Trubadur*), Dalila (*Samson i Dalila*), Carmen (*Carmen*), Izabela (*Włoszka w Algierze*), Olga (*Eugeniusz Oniegin*), Ulryka (*Bal maskowy*), Fenena (*Nabucco*), Eboli (*Don Carlos*) i wiele innych, a także partie oratoryjne i *Requiem* G. Verdiego, *Mesjasz* Haendla, *Stabat Mater* K. Szymanowskiego, *Ody safickie* M. Stachowskiego i inne. Brała udział w renomowanych międzynarodowych festiwalach - w Oslo (Norwegia), Saint Maximinian La Chouises - Dre (Francja), w festiwalu Wratislavia Cantans. Trzykrotnie była zapraszana na Festiwal Verdiowski w Roncole (Włochy). Koncertuje z repertuarem operowym i oratoryjnym po całej Europie (Hiszpania, Anglia, Francja, Niemcy, Holandia, Dania, Norwegia, Belgia, Włochy). Śpiewała w filharmoniach w Berlinie, Monachium, w Łodzi, Koszalinie,

Opolu. Nagrała wiele płyt z repertuarem operowym i oratoryjnym, w tym *Nabucco* z zespołem Opery Dolnośląskiej. W 2002 r. wystąpiła w partii Amneris na Tajwanie oraz na Festiwalu Chopinowskim w Austrii. W 2001 r. otrzymała Brązowy Krzyż Zasługi.

DANUTA NOWAK - POŁCZYŃSKA

mezzosopran

W 1992 r. ukończyła Akademię Muzyczną w Poznaniu w klasie śpiewu prof. Ewy Wdowickiej. Już podczas studiów rozpoczęła działalność koncertową współpracując z Chórem Chłopięcym „Polskie Słowiki" Jerzego Kurczewskiego i Teatrem Wielkim w Poznaniu. Koncertowała we Francji, Belgii, Holandii i Hiszpanii. Brała udział w licznych festiwalach, między innymi w Nantes, Lockeren, Grass i Xanten. Zagrała jedną z głównych ról w filmie *A miał być musical* wg *Gril Crazy* G. Gershwina. W 1994 rr zagrała królewnę w telewizyjnej bajce dla dzieci *O dobrym, złym smoku*. Dokonała nagrań CD: *Stabat Mater* K. Szymanowskiego, *Muzyka sacra* S. Moniuszki. Jest laureatką IV Międzynarodowego Konkursu Sztuki Wokalnej im. Ady Sari w Nowym Sączu oraz konkursu Ibla Grand Prix im. Belliniego na Sycylii. Najważniejsze role to: Amneris w *Aidzie* G. Verdiego, Carmen w *Carmen* G. Bizeta, Fenena w *Nabucco* G. Verdiego, Magdalena w *Rigoletto* G. Verdiego. Obecnie współpracuje z Operą Dolnośląską, Teatrem Wielkim w Poznaniu, Operą Krakowską i Teatrem Wielkim w Łodzi.

ZBIGNIEW KRYCZKA

bas - baryton

Urodził się w 1949 r. w Mierzynowie. Od 1975 r. jest solistą Opery Dolnośląskiej, absolwentem Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Łodzi, którą ukończył w klasie prof. A. Winiarskiej. Do ważniejszych ról w dotychczasowym dorobku artysty należą m.in.: Stolnika, Janusza w *Halce*, Inkwizytora w *Don Carlosie*, Guglielma w *Cosi fan tutte*, Escamilla w *Carmen*, Scarpi w *Tosce*, Abimelecha w *Samsonie i Dalili*, Monterone w *Rigoletcie*, Ottokara w *Wolnym strzelecu*, Hermesa w *Miłości Orfeusza*, Zbigniewa i Miecznika w *Strasznym dworze*, Schaunarda w *Cyganerii*, Amonasra w *Aidzie*, Walentego w *Fauście*, Almavivy w *Weselu Figara*, Hrabiego di Luny w *Trubadurze*, Dulcamary w *Napoju miłosnym*, Pana Forda w *Falstaffie*. Kilkakrotnie uczestniczył w różnych festiwalach m.in.: Festiwal Muzyki - Łańcut 1981 r., Feste Musicali - Messina 1983 r. oraz koncertach: Koncert Muzyki Cerkiewnej (1986), Koncert Galowy Polskiej i Amerykańskiej Muzyki Sakralnej (1990). Z zespołem Opery Wrocławskiej występował w Niemczech na Festiwalu Operowym w Xanten, we Francji, Wielkiej Brytanii, Holandii. Wziął udział w nagraniach płytowych oper: *Tosca*, *Nabucco*, *Cyganeria*, *Traviata*.

Patroni medialni:

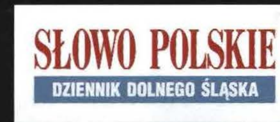

Sponsorzy Opery Dolnośląskiej w 2002 r.:

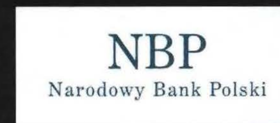

ORBIS
HOTEL WROCŁAW

HOTEL ★★★★ PARK PLAZA®

Holiday Inn
WROCŁAW

Przedsiębiorstwo spedycyjne
trade trans®
Spółka z o.o.

INFOMEDIA
Business Consultants & IT Solutions

DIALOG

Sponsorzy wspomagający:

La Scala

Art Kwiaciarnia
Maria Janiak
we Wrocławiu

CUKIERNIA
Carolin & Simon

Cukiernia „Babeczka"
M. Dawidowicz
we Wrocławiu

Studium
Wizażu i Stylizacji
Marzena Dalecka

Bukiety Baranowska

Media wspomagające:

Sponsorzy reklamy zewnętrznej:

elika
STUDIO

europlakat

REKLAMA
tęczowa

Partner internetowy:

Instytucje wspomagające:

Klub
Muzyki i Literatury

Partnerzy zagraniczni:

Supierz Artist Managment, Amersfoort

Arena Theater&Festspiel, Xanten

Artsworld Presentations, Londyn

Albert Concert Theater, Monachium

Eropean Cultural Exchanges, Genewa-Paryż

Firmy i instytucje oraz osoby prywatne, które wsparły Operę Drezdeńską:

1. Narodowy Bank Polski, Oddział Okręgowy we Wrocławiu
Jan Szuba - Dyrektor
2. Elektrownia Turów S.A., Bogatynia
Jerzy Łaskawiec - Prezes Zarządu, Generalny Dyrektor
3. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej Wrocław S.A.
Marek Rakowicz - Prezes Zarządu
4. Fundusz Nieruchomości „Dolmel" Sp. z o.o., Wrocław
Tadeusz Krupiński - Wiceprezes Zarządu
5. Kredyt Bank S.A., Oddział Regionalny we Wrocławiu
Joanna Tomkowiak - Dyrektor
6. Wrocławskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego nr 1
Grupa „Jedynka Wrocławska" S.A.
Stanisław Stawicki - Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny
7. Poltegor - projekt Sp. z o.o., Wrocław
Jacek Libicki - Prezes Zarządu
8. Abyss s.c., Poznań
Małgorzata i Krzysztof Szofer
9. PKO Bank Polski SA, Oddział Regionalny we Wrocławiu
Edward Kawicki - Dyrektor
10. Frączak Sp. z o.o., Wrocław
Ewa Frączak - Prezes Zarządu
11. Restauracja „La Scala", Wrocław
Leszek Wójcik
12. Blue Sky Travel, Poznań
Jerzy Ruszkowski - Prezes Zarządu
13. Browary Dolnośląskie „Piast", Wrocław
Piotr Majchrzak - Prezes Zarządu
14. M and M Firma Handlowa Sp. z o.o., Wrocław
Marek Majewski - Prezes Zarządu
15. DSE Draexlmaier Systemy Elektryczne Sp. z o.o., Jelenia Góra
Witold Telążka - Dyrektor Naczelny
16. Plan International Sp. z o.o., Polanica Zdrój
Kazimierz Czechowicz - Prezes

Wpłaty indywidualne

1. Apanasenko Aleksander
2. Burmecha Irena
3. Hołowiak - Ziółek Elżbieta
4. Michnik Ewa
5. Ośmiałowski Jacek
6. Paszko Jarosław
7. Pieńkowski Marek
8. Rakowski Wiktor
9. Szreder Saskia
10. Szymanowski Stanisław
11. Szymczyk Alina
12. Wojciechowski Zbigniew

MACIEJ KRZYSZTYNIAK
baryton

Ukończył Akademię Muzyczną we Wrocławiu, gdzie studiował na Wydziale Wokalno - Aktorskim w klasie Macieja Witkiewicza oraz Eugeniusza Sąsiadka. Od 1986 r. jest solistą Opery Wrocławskiej. W swoim repertuarze posiada blisko 30 partii operowych, m.in. tytułowy *Figaro, Don Giovanni, Rigoletto, Nabucco, Holender*, a także Renato w *Balu maskowym*, Jagon w *Otello*, Sharples w *Madama Butterfly*, Arcykapłan w *Samsonie i Dalili*, Amonasro w *Aidzie*, Escamillo w *Carmen*, Marcel w *Cyganerii*, Doktor Malatesta w *Don Pasquale*, Brontolone w *Impresario w opałach*, Zbigniew w *Strasznym dworze*, Germont w *Traviacie*. Te niezwykle interesujące kreacje przyniosły mu dwukrotnie Złotą Iglicę w 1997 i 1998 r. - nagrodę wrocławskiej publiczności dla najlepszego śpiewaka roku.
Artysta wielokrotnie występował gościnnie za granicą: w Czechosłowacji, Niemczech, Francji, Szwajcarii, Holandii, Belgii, Danii, Luxemburgu, Włoszech, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii. Nagrywa z orkiestrą PR i TV w Krakowie, w Poznaniu, we wrocławskim Studiu PR nagrał płytę CD. Bierze udział w koncertach symfonicznych muzyki współczesnej i oratoryjnej. Uczestniczył w wielu festiwalach, m.in. Wratislavia Cantans, w Festiwalu Moniuszkowskim w Kudowie, w Festiwalu Operowym G. Verdiego w Roncole, Sommerfestspiele w Xanten, w Festiwalu w Luksemburgu. Wraz z zespołem Opery Wrocławskiej odbył liczne tournee odnosząc sukcesy w Niemczech, Francji, Holandii, Belgii. Uczestniczył w licznych audycjach radiowych i telewizyjnych. W 2000 r. nagrał płyty CD: *Kantaty, Traviata, Tosca, Cyganeria*.

BOGUSŁAW SZYNALSKI
baryton

Absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego na Wydziale Filologicznym i Akademii Muzycznej w Krakowie na Wydziale Wokalnym. Doskonalił się pod kierunkiem prof. Pawła Lisicjana w Weimarze. Karierę artystyczną rozpoczął jako pierwszy baryton - solista Opery w Meiningen (1979 - 1984). Następnie był solistą w Operze Krakowskiej, a od 1995 jest pierwszym barytonem w Teatrze Wielkim w Poznaniu. Wielokrotnie występował na scenie Opery Narodowej w Warszawie, z którą w 1994 wziął udział w tournee do Francji, Niemiec, Włoch i Szwajcarii. Z Operą Poznańską występował m.in. w Danse Theater i Royal Theater w Hadze, w Concertgebouw w Amsterdamie, Congrees Palais w Paryżu. Śpiewał gościnnie na licznych scenach świata, m.in. w Luksemburgu, Numburgu, Berlinie, Heilbronn, Ostendzie, Carcasonne, wielokrotnie - na Międzynarodowym Festiwalu w Xanten. W 1995 wziął udział w galowym koncercie Metropolitan Opera w Melbourne Concert Hall, w 1997 - w nowej produkcji *Strasznego dworu* w Shea's Performing Art.'s Center w Buffalo, w 1998 dał recital w Casino Theatre w Lille, a w 1999 kreował rolę Skarpiowa w światowej premierze opery *Galina* M. Landowsky'ego w Teatrze Wielkim w Poznaniu. Brał udział we wszystkich superprodukcjach Opery Dolnośląskiej (*Aida, Carmen, Nabucco, Trubadur, Carmina burana, Straszny dwór, Skrzypek na dachu*) w Hali Ludowej. Uczestniczył w nagraniach płyty i wideo opery *Nabucco* oraz opery *Trubadur*. Odbył tournee z Operą Dolnośląską na Tajwan oraz z Operą Narodową do Pekinu.

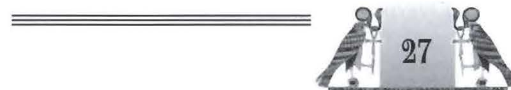

Marek Dyżewski

BOSKA AIDA - BOSKA MUZYKA VERDIEGO

Na początku było zamówienie Izmaiła Paszy, wicekróla Egiptu. Tak zaczyna się historia "Aidy" w przewodnikach operowych. My jednak zaczniemy inaczej i powiemy, że na początku była skromna w swej objętości książeczka, w której niejaki AUGUSTE MARIETTE, archeolog, mający też dar słowa i literacki smak, opisał historię etiopskiej królewny, rzuconej przez los jako niewolnica na dwór Faraonów. Książeczka miała tytuł *La fiancé du Nil - Narzeczona Nilu* i ukazała się - w nakładzie 10 egzemplarzy - w kairskim wydawnictwie Mourès.

GIUSEPPE VERDI
1813-1901

Od razu rodzi się pytanie: jak trafił ten biały kruk do rąk Verdiego? Jak to się stało, że *Narzeczoną Nilu* jako *Aidę* zna dziś i kocha cały świat? Z pewnością, jest to przygoda godna powieści. Lecz chcąc się skupić na arcydziele Verdiego, nie zaś na perypetiach wiodących do jego powstania, przedstawmy owe perypetie w wielkim skrócie.

Lato 1869 r. DRAHNET BEY, dyrektor Opery Kairskiej, prosi Verdiego o napisanie hymnu dla uświetnienia dwóch wydarzeń: otwarcia kanału sueskiego i inauguracji nowego gmachu opery włoskiej (Teatro Italiano) w Kairze. *Pańską propozycją czuję się zaszczycony, z przykrością jednak muszę odmówić. Zbyt wiele mam innych zobowiązań, a przede wszystkim dlatego, iż nie pisuję utworów okolicznościowych.*

Kair - 17 listopada 1869 r. Inauguracja Teatro Italiano. Zamiast Verdiowskiego hymnu - "Rigoletto". A Verdi szuka literackiej materii do nowej opery. *Świętoszek* Moliera? Szekspirowski *Król Lear*? Jakaś komedia? Może *Frou Frou* Meilhac'a i Halévy'ego? To tylko część tytułów, które twórca bierze pod uwagę. Jego przyjaciel, CAMILLE DU LOCLE - współdyrektor Opery Paryskiej, autor libretta do *Don Carlosa* bombarduje go serią pomysłów. Chce, by Verdi, porwany pracą nad jakimś nowym wielkim dziełem, mógł zobojętnieć na klęskę, jaką *Don Carlos* poniósł w Paryżu.

OPERA W KAIRZE

KEDYW IZMAIŁ PASZA

Tymczasem wicekról Egiptu, Izmaił Pasza, chce zamówić u Verdiego nową operę - związaną tematycznie z Egiptem. Negocjowanie z kompozytorem nie jest rzeczą łatwą. Stąd pomysł Paszy - Du Locle będzie jego pośrednikiem. Ale odpowiedź Mistrza z Sant'Agata jest twarda: "Nie! Nie! Nie!"

Du Locle, jako kolejny pomysł na libretto, proponuje coś własnego: szkic "dramatu, jaki rozegrał się w Egipcie". Z początkiem roku 1870 przedkłada kompozytorowi scenariusz - opracowany według wspomnianej historii *Narzeczona Nilu* Marietta. A jednak - czyżby już wtedy w wyobraźni Verdiego zarysował się pierwszy kształt muzycznej opowieści o etiopskiej niewolnicy? W każdym razie kompozytor milcząco aprobuje pracę Du Locle'a nad "tym właśnie tekstem".

Maj 1870 r. 23-stronicowe streszczenie "Aidy" gotowe. Verdi: *Przeczytałem egipski scenariusz. Jest dobrze zrobiony. Inscenizacja znakomita. Zawiera dwie lub trzy sytuacje, które, choć nie nowe, są wyjątkowo piękne.*

Czerwiec 1870. Sukces Du Locle'a: negocjacje z wicekrólem Egiptu uwieńczone podpisaniem umowy. Honorarium - 150 000 franków w złocie. Fortuna, jakiej nigdy dotąd nie otrzymał żaden kompozytor. Verdi zaczyna pracę nad dziełem. Przewidziany termin premiery: luty 1871 r.

Do "gry" włącza się Mariette, autor *Narzeczonej Nilu*. Los mu pozwala wnieść do *Aidy* nie tylko treściową materię, lecz także - scenografię, stroje, całe obrazowe tło spektaklu. Nikt poza nim

nie mógł tego zadania spełnić bardziej kompetentnie. Archeolog, badacz, twórca i pierwszy dyrektor muzeum egipskich starożytności w Kairze, szef prowadzonych w Egipcie prac wykopaliskowych, odkrywca Serapeum, grobów w Memfis i wielu cennych dzieł sztuki egipskiej, tworzy świetną dokumentację do spektaklu. "Sztuka i nauka". Ta więź bodaj po raz pierwszy dojdzie do głosu w dziele operowym. Egipt - już nie idealizowany i mitologizowany, już nie widziany przez pryzmat Biblii, czy grecko-rzymskiego antyku, lecz Egipt, jakim widzi go rozkwitająca w XIX wieku egiptologia. Egipt mówiący głosem własnej sztuki. Rzecz zrozumiała sama przez się - to Mariette projektuje scenografię i stroje - i nadzoruje ich wykonanie w paryskich warsztatach.

Kositiumy do AIDY projektu
AUGUSTA EDUARDA MARIETTE'A
(z lewej - król Egiptu, po prawej - Radames)

Ruszają prace nad librettem. Postać wyjściowa: francuski tekst prozą, który Du Locle szczegółowo konsultuje z Verdim. Przekład na włoski - pióra samego Verdiego (mówił i pisał piękną francuszczyzną) i Giuseppiny Strepponi. Libretto poetyzowane, którego "twórcą" będzie Antonio Ghislanzoni. Dlaczego cudzysłów? Spytajcie Verdiego, jak bardzo o kształcie tego libretta zadecydował on sam.

Równolegle z librettem wykuwa się muzyczna postać dzieła. Twórca pracuje w niezwykłym transie. Tempo tej - jak sam mówił - *gigantycznej pracy* musi rzucać na kolana. Kto jej błogosławił - czy nie egipscy bogowie? W pierwszym okresie swej twórczości - czternastu lat od *Oberta* do *Traviaty* - dał Verdi 19 oper. Średnio - jedno dzieło w 9 miesięcy. W drugim okresie - osiemnastu lat od *Nieszporów Sycylijskich* do *Aidy* - dał siedem dzieł, poświęcając jednemu - średnio - 30 miesięcy. *Aida* zaś, swą złożonością i bogactwem przewyższająca wszystko, co Verdi stworzył wcześniej, gotowa jest w 4 miesiące!

AFISZ WENECKIEGO SPEKTAKLU
AIDY (1881 r.)

Tymczasem trwa wojna francusko-pruska. Przez pięć miesięcy, do stycznia 1871 roku, Paryż oblężony, a w nim - uwięziony Mariette i jego scenografia do *Aidy*. Bieg historycznych wydarzeń przesuwa moment premiery o 10 miesięcy. "Czas darowany" Verdiemu - na zmiany, korekty i gruntowne przepracowanie partytury.

24 XII 1871, Kair. Wigilia Bożego Narodzenia. Premiera "Aidy". Dyryguje Giovanni Bottestini - słynny kapelmistrz i wirtuoz kontrabasu. W rolach głównych: AMNERIS - Eleonora Grossi, AIDA - Antonietta Anastasi-Pozzoni, RADAMES - Pietro Mongini, AMONASRO - Francesco Steller. Wielki entuzjazm publiczności. 8 II 1872, Mediolan. Druga premiera. I znów entuzjazm, jakiego dawno nie przeżywała La Scala. *Nie chcę uchybić skromności, lecz ta opera to jedno z nienajgorszych moich dzieł. Czas da jej należne miejsce i pozwoli dostrzec jej walory.*

Libretto pisane w takt muzyki

Nie jest prawdą, jak chcą niektórzy, że libretto do Aidy napisał właściwie sam Verdi. Pisał je Antonio Ghislanzoni, spełniając jednak wolę twórcy muzyki. Dodajmy: spełniając ją w najdrobniejszym szczególe. "Zmienić", "skrócić", "poprawić", "wyrazić inaczej", "dać inny rytm, inną ilość sylab", "zastąpić wiązany wiersz prozą". Verdi mógł dyrygować Ghislanzonim, bo miał sprecyzowaną wizję słowa, które toruje drogę muzyce. A więc: nie - jak to często w operze bywało - słowa skrywającego swą literacką miałkość "za muzyką", ale słowa żywego, dynamicznego, zdolnego porwać kompozytora i słuchacza, słowa skupiającego w sobie walory dzieła dramatycznego i muzycznego.

Brevità - to pierwsza cnota, której uczył librecistów. *W tragedii mówionej nie ma to tak wielkiej wagi, gdy dla miary czy dla rytmu będzie o jedno słowo czy nawet o jedno zdanie za dużo. Przeciwnie jednak w muzyce - tu jedno słowo ponad niezbędne minimum w dramatycznym momencie zabija wszystko.* Słowa Verdiego, które zawsze miał w pamięci jego librecista, Francesco Maria Piave. Mówiono o nim: "mistrz skracania, potrafi w łyżce zmieścić morze". Można powiedzieć, że i Ghislanzoni nie był od Piavego gorszy w sztuce kondensacji.

Lecz *Brevità* to wartość tylko instrumentalna, pomocnicza. Wartością główną, centralną, jest dla Verdiego *Verità* - *Prawda*. Najpierw - prawda historyczna. Aby pozwolić jej przemówić, wnikał w kulturę, geografię, sztukę i życie dawnego Egiptu. *Napiszcie mi, czy w świątyniach Izydy i innych bogiń były kapłanki. Z książek, które przeglądam, dowiaduję się, iż służba ta zastrzeżona była dla mężczyzn.* Pytania - o kult Izydy, o Ramzesa, o Etiopię, o odległość między Tebami a Memfisem. Pytania, którymi Verdi zasypuje Ricordiego i Du Locle'a. I oczywiście - pytania o instrumenty. Flety, które oglądał w muzeum we Florencji, mocno go rozczarowały. Więc w marszu triumfalnym w mediolańskiej realizacji *Aidy* zabrzmiały długie bezwentylowe trąby, które Verdi, nie widząc nigdy autentycznego instrumentu egipskiego, sam projektował. Co znaczy intuicja artysty! Trąby egipskie wydobyte później z wykopalisk były niewiarygodnie bliskie tym, które witały Radamesa w La Scali.

Prawda historii. Lecz nade wszystko - prawda o bohaterach. W tym, "co" mówią, a nawet w tym, "jak" mówią. W samej barwie ich słów, gestów, działań. Posłuchajcie monologu Aidy. Uniosły ją zbiorowe eksklamacje "Ritorna il vincitor!" Z wojny z Etiopią Radames ma wrócić jako zwycięzca. Tragizm sytuacji: Aida kocha ziemię ojców i kocha Radamesa. Zwycięstwo Radamesa - to pognębienie Etiopii. Zwycięstwo Etiopii - to unicestwienie Radamesa. Dwie możliwości - jedna gorsza od drugiej.

Ghislanzoni kazał Aidzie w tym momencie recytować wierszem. Fałszywa nuta. Na jej miejsce zasugerował Verdi słowo poszarpane, bezładne, wyrzucane w obłędzie, w uniesieniu. Zamiast ładu - chaos. Zamiast harmonii - krzyk, lament, rozpacz. *Bogowie, litości dla mego cierpienia!* Gdzież w takich chwilach miejsce na poetycki ład? *Wiem dobrze,* pisał Verdi, *iż trudno im dać wyszukaną formę. Jednakże - proszę darować mi bluźnierstwo - zarówno poeta, jak i kompozytor musi w razie potrzeby mieć zdolność i odwagę wyrzeczenia się poezji i muzyki.* Otóż to! Jeżeli w sztuce dochodzi do głosu konflikt między *prawdą* a *pięknem*, w tym sensie, że "piękno zamyka usta prawdzie", to trzeba "piękno ze sceny usunąć".

Ghislanzoni czy Verdi? Czyż to nie Verdi jednak pisał libretto *Aidy* ręką Ghislanzoniego? Mimo wszystko - nie. Ghislanzoni tworzył nie tylko pod dyktando. Także wychodził ze swymi pomysłami. Chwalił je Verdi, najpierw co prawda w tonie "to jest świetne, ale..", potem zupełnie szczerze: *Mój drogi Ghislanzoni, duet Amneris i Radamesa w czwartym akcie jest przepiękny!* Chwalił tekst, który coraz bardziej zgodny był z jego wizją słowa i - co ważniejsze - coraz bardziej wychodził naprzeciw muzyce, która to słowo ... poprzedzała.

"Słowo poszukujące muzyki" - tak dzieje się najczęściej w procesie kreowania opery. Najpierw libretto, potem muzyka. Lecz tu było inaczej. Kształt muzyki rodził się u Verdiego wcześniej niż kształt słowa. "Muzyka poszukiwała słowa." Dać słowo do tej muzyki dostrojone, współdźwięczące z nią,

z jej sensem i z jej brzmieniem, dać słowo komponowane w takt muzyki, dać słowo, które dla wyobraźni Verdiego było skrzydłem, a nie wędzidłem. Takie słowo w ostatecznym efekcie Ghislanzoni Verdiemu dał. I za to zasłużył na wdzięczność.

Oddychać powietrzem sceny

I niech pan nie zapomni o słowach: O patria, patria, quanto mi costi! Librecista uwzględnił i tę sugestię. Spotkanie Aidy z ojcem kulminuje w jej wykrzykniku: *Ojczyzno moja, jak wiele mnie kosztujesz!* Oto ceniona przez Verdiego *parola scenica*, czyli słowo-klucz, słowo pointa, słowo dające akcji zwrotny punkt, wzmocnienie, akcent fortissimo, i wreszcie - słowo, które zapada w pamięć widza i z wielką siłą porusza jego serce.

Tak myśli kompozytor, który jest przede wszystkim "człowiekiem teatru". Na wszystkich poziomach pracy nad dziełem Verdi kreuje *Aidę* jako "dzieło teatralne" - gdy współformuje libretto, gdy przemawia muzyką, gdy nadzoruje próby solistów, chóru i orkiestry, gdy spektaklowi nadaje życie jako reżyser.

Tworząc inscenizację *Aidy* w La scali oraz w Teatro Regio w Parmie, zapełnił drukowany tekst libretta notatkami, reżyserskimi uwagami i własnymi rysunkami sytuacji scenicznych. Gdzie i jak kto ma stanąć, jak ułożyć rękę na piersi, w jakim momencie pojawić się na scenie *(Amneris wkracza "przed" zakończeniem monologu Radamesa, by to, co słyszy mogło wzbudzić jej niepokój)*, jak szybko, skąd i w jakiej kolejności mają się ukazywać dramatis personae - to wszystko w tych zapiskach i rysunkach jest powiedziane.

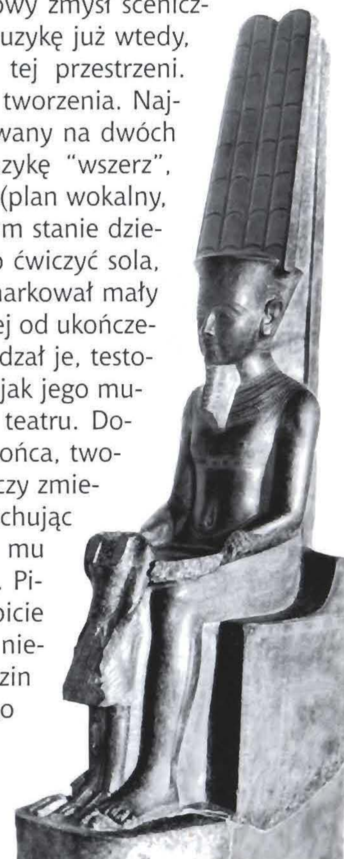
Jest też wspomnienie uczestnika próby *Aidy* w La Scali, publikowane pół wieku później przez "Corriere della Sera". *Verdi siedział w środku widowni i obserwował rozpędzającą się akcję. W pewnym momencie ruch na scenie wydał mu się zbyt wielki w stosunku do muzyki. Zerwał się z krzesła, jednym susem wskoczył na estradę i krzyknął: bez tancerek, i bez tego tłumu! I zaczął wszystko budować od nowa.* Wymowny przekaz. Wynika z niego, iż clou *Aidy* to nie masy na estradzie i gigantyczne góry dźwięku,

lecz przede wszystkim tragizm bohaterów, krzyżowanie się i prowadzące do zguby zderzanie się ich losów. Tu nawet aria zeszła w cień, bo rzecz dzieje się między "dwiema" lub "kilkoma" postaciami.

La musica sia la serva del teatro - muzyka winna służyć teatrowi. Ileż to razy w dziejach opery musiano do tej zasady wracać? Verdi nie musiał. Miał wyjątkowy zmysł sceniczny. Czuł czas i przestrzeń sceny. Swą muzykę już wtedy, gdy ją tworzył - poddawał prawom tej przestrzeni. Sprzyjała temu jego niezwykła metoda tworzenia. Najpierw dawał ogólny zarys dzieła, notowany na dwóch pięcioliniach. Potem, rozwinąwszy muzykę "wszerz", utrwalał ją w "partyturze szkieletowej" (plan wokalny, pierwsze skrzypce i plan basowy). W tym stanie dzieło wkraczało do teatru. Można już było ćwiczyć sola, ansamble, chóry. Brzmienie orkiestry markował mały zespół. I w tej postaci - otwartej, dalekiej od ukończenia - oglądał swoje dzieło Verdi. Sprawdzał je, testował, poddawał próbie. Patrzył i słuchał jak jego muzyka zdaje egzamin przed majestatem teatru. Dopiero potem prowadził swe dzieło do końca, tworzył jego pełną orkiestrację. Lecz ile rzeczy zmienił, poprawił, napisał od nowa - wsłuchując się w to, co w czasie prób "powiedział mu teatr", tak naprawdę wie tylko on sam. Pisanie w gabinecie, przy biurku czy pulpicie fortepianu? To dla Verdiego za mało. U niego muzyka już w czasie swych narodzin oddychała powietrzem sceny. Dlatego nikt nie musiał jej przypominać o "służbie teatrowi". Ona po prostu stała się "głosem teatru". Wyjątkowo pięknym głosem.

Pieśń o miłości i śmierci

Stara retoryczna zasada: *delectare et permovere - zachwycić i wzruszyć.* Z jakim mistrzostwem w *Aidzie* realizowana! Ale gdy minie pierwsze olśnienie, gdy minie trans, w który wprowadza nas wielki spektakl, gdy samotnie wracamy nad dolinę Nilu, do Teb, do Memfis, słuchając płyty, może patrząc w partyturę, co z muzyką? Czy dalej, tak samo jak przy pierwszym z nią spotkaniu - zachwyca i wzrusza? Czy nie słabnie jej święty blask? Przywilej wielkiej sztuki - im częściej z nią obcujemy i im bardziej się w nią wgłębiamy, tym większy budzi nasz podziw i zachwyt. Tak właśnie jest z muzyką *Aidy.*

Wsłuchajmy się w nią, ale inaczej niż na spektaklu, gdy odbieramy przede wszystkim całość. Wejdźmy w szczegóły, bo to one decydują o mistrzostwie. "Spójrzmy Verdiemu na ręce", jak szlifuje dźwiękowy kształt, jak gra tę staroegipską pieśń o miłości i śmierci.

Chóry. Wielkie chóry. Lecz przecież inne niż w pompatycznych kolubrynach Meyerbeer'a. Ten dawał w chórach "pokaz sztucznych ogni", Verdi zaś pointuje dramatyczny sens zdarzenia. *Gloria all'Egitto! - Chwała Egiptowi!* Dopiero na tle tej orgii radości ból Aidy jawi się nam w całej pełni.

Dramatyczna funkcja chóru jeszcze bardziej się uwyraźnia, gdy wdziera się on do planu solowego. Amneris, do kapłanów posyłających na śmierć Radamesa, z furią: NIEWINNY! Kapłani, z hieratycznym spokojem: ZDRAJCA!

Chór - zbiorowy bohater - jest też podmiotem dialogu. Tak jak soliści podlega konfrontacjom i zderzeniom. Więc dwa, trzy chóry

przenikają się ze sobą. Wielki kontrapunkt chórów. Lud Faraona: CHWAŁA EGIPTOWI! - jeńcy etiopscy: CHWAŁA ŁASKAWEMU EGIPCJANINOWI! Podobne słowa, podobne melodie, lecz jakże różne losy śpiewających.

Muzyka jako zwierciadło duszy. Niepokój Amneris i jej zazdrość odzwierciedlone wężowatą melodią smyczków. "H - ais - h - ais - h - c - h - ais - h - c - h" - czy pamiętacie ten motyw? Kto dałby lepszy portret kobiety urażonej w swej dumie, trawionej niepewnością, spalanej zazdrością? Massimo Mila spostrzegł, że *w tej muzyce Amneris to jakby dzikie zwierzę w klatce, krążące tam i z powrotem, i bezskutecznie szukające ujścia z zakratowanej pułapki.*

Amplituda uczuć w śpiewie Radamesa. *Virtú* i *Amor*, dzielność z ambicją i miłość. Tu wizja zwycięstw i wojennej glorii, a tu - marzenie o "boskiej istocie".

Malowanie dźwiękiem stanów ducha Aidy. W kontrapunkcie z Radamesem. On: *Całą mą duszę ogarnia święta żądza chwały.* Ona: *Przez kogo płaczę, za kogo się modlę?* W jego głosie błyszczy zwycięstwo nad Etiopami, a ona - urywanymi sylabami trzepocze się jak zraniony ptak.

Płacz Aidy: *Nilu ponure wody staną się dla mnie grobem.* Nil, w barwach nocy ponury i groźny, huczy złowrogo w orkiestrze.

Mistrzostwo prawdy psychologicznej. Amonasro: *Ujrzysz pachnące lasy i chłodne doliny.* Aida: *Ujrzę pachnące lasy i chłodne doliny.* Powtarza za ojcem melodię i słowa - jak zahipnotyzowana.

Cudowna mowa tej muzyki - bogatej obrazami, symbolami, aluzjami. Muzyki, która porywa nas z siłą, jaką dla Aidy miały wiry Nilu.

Treść opery

Osoby:
Faraon (bas)
Amneris - jego córka (mezzosopran)
Aida - niewolnica etiopska (sopran)
Radames - wódz egipski (tenor)
Ramfis - arcykapłan (bas)
Amonasro - król Etiopii, ojciec Aidy (baryton)

kapłani i kapłanki, dostojnicy i urzędnicy królewscy, żołnierze, niewolnicy, jeńcy etiopscy, egipski lud

akcja rozgrywa się w Egipcie w czasach faraonów

AKT I

Scena 1.
Sala w królewskim pałacu w Memfis

Etiopowie znów zagrażają Tebom i dolinie Nilu - wieść o wojnie przekazuje Radamesowi Ramfis. Właśnie Izyda ma wskazać dowódcę egipskich wojsk. Radames marzy: gdybyż to on mógł nim być. Widzi siebie w glorii zwycięzcy i biegnie myślą do ukochanej Aidy (*Celeste Aida - Boska Aido*). Może w nagrodę za złamanie Etiopów Faraon wysłucha jego prośby i wróci jej wolność? Radość w oczach Radamesa rodzi niepokój Amneris. Kocha go, ale czy on to uczucie jej odwzajemnia? *O, biada, jeśli inna miłość płonie w jego sercu!*

Pojawia się Aida. Rozmarzone spojrzenie, którym obejmuje ją Radames, jest dobrze odczytane przez Amneris - *Czyżby to ona była mą rywalką?*

Witany głosem fanfar wkracza ze swą świtą Faraon. Każe wprowadzić posłańca, który ogłasza zebranym wieść: *Świętą ziemię egipską najechali dzicy Etiopowie. Prowadzi ich nieposkromiony wojownik i ich król - Amonasro.* Wojna! Wojna! Wojna! - huczą okrzyki tłumu, dworskich dostojników i dzielnego Radamesa. *Wojna i śmierć! Taki będzie nasz okrzyk!* - woła król. Monarcha anonsuje ludowi wybranego przez Izydę wodza egipskich wojsk - *Radames! Radames! Radames!* - i zagrzewa żołnierzy do walki: *Su! del Nilo al sacro lido - Ku świętym Nilu brzegom bieżcie egipscy herosi!* Amneris wręcza Radamesowi święty sztandar, a lud razem z królem woła: *Ritorna il vincitor! - Wróć jako zwycięzca!* Woła również Aida - ale jakże rozdarta. Zwycięstwo Radamesa to zguba dla ojca i ukochanej ojczyzny - zwycięstwo ojca, to klęska Radamesa. *Bogowie, litości dla mego cierpienia!*

Scena 2.
Wnętrze świątyni Wulkana w Memfis

Ramfis, arcykapłanka, chóry kapłanów i kapłanek przywołują w natchnionych inkantacjach bóstwo: *Wzywamy cię, potężny Ftha!* Wojna - sakralny akt - ma swój początek w konsekracji

wodza. Słychać śpiew modlitw i grę harfistów. Tańczą kapłanki. Ramfis prowadzi Radamesa do ołtarza i przekazuje mu najcenniejszy w Egipcie miecz. *Święty, przez boga hartowany miecz niechaj w twej dłoni niesie wrogom trwogę i śmierć.* Bogu - wodzowi wodzów i najwyższemu sędziemu - powierza Radames los wojny i egipskiej ziemi.

AKT II

Scena 1.

Pałac Faraonów w Tebach - komnata Amneris

Amneris w asyście swych służebnic przygotowuje się do ceremonii powitania zwycięskich wojsk. Odprawia służbę, by pozostać z Aidą. Podstępem demaskuje jej uczucie do Radamesa. Kłamie: *Radames poległ.* Rozpacz na twarzy Aidy. Gdy mówi prawdę: *Radames żyje,* Aida wykrzykuje wdzięczność bogom. W porywie zazdrości (*nienawiść i zemstę mam w sercu*) Amneris poniża swą rywalkę: *ty na kolana padniesz w kurzu, a ja przy królu zasiądę na tronie.* Coraz wyraźniej słychać trąby i kroki wojowników. Spoza śpiewu zwycięzców przebłyskuje bolesny lament Aidy: *Litości dla mego cierpienia! Bogowie, litości, litości!*

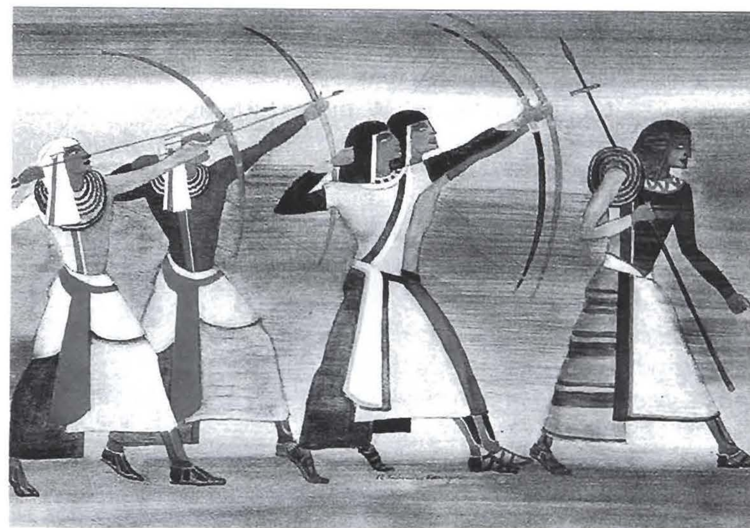
Scena 2.

Teby - jedna z miejskich bram

Gloria all'Egitto! - Chwała Egiptowi i chwała Izydzie! - śpiewa wiwatujący tłum. Kapłani wznoszą dziękczynne modły, trębacze grają paradny marsz. Wkraczają oddziały Egipcjan, pojawia się sam

Radames. Amneris wieńczy go wieńcem zwycięzcy, a Faraon, Ramfis i lud gloryfikują go jako zbawcę ojczyzny. Król obiecuje spełnić każde jego życzenie. *Pozwól, panie, przed twe oblicze przyprowadzić jeńców* - prosi Radames. Wśród nich Aida rozpoznaje swego ojca. On gestem nakazuje jej milczenie, a sam uprasza Faraona o litość dla pokonanych. Dodaje, że etiopski król, Amonasro, zginął

w boju. Prośbę o miłosierdzie wspiera egipski lud: *łaski dla nieszczęsnych!* Wspiera Aida: *Dziś my jesteśmy zwyciężeni, a jutro na was może spaść cios.* Król skłonny jest okazać łaskę, ale z przestrogą wkracza Ramfis: *rozzuchwaleni przebaczeniem znów chwycą za broń.* Radames dowodzi, że śmierć Amonasra pozbawia Etiopczyków nadziei i woli walki. Ramfis, widząc u króla zamiar wywiązania się z obietnicy, proponuje zatrzymanie Aidy i jej ojca - *jako gwarancję pokoju.* Król spełnia prośbę Radamesa, a ponadto w dowód wdzięczności ofiarowuje mu również rękę swej córki, czyniąc go dziedzicem korony Faraonów. Triumf Amneris i dramat Radamesa: *Cóż wart jest tron Egiptu wobec serca Aidy!*

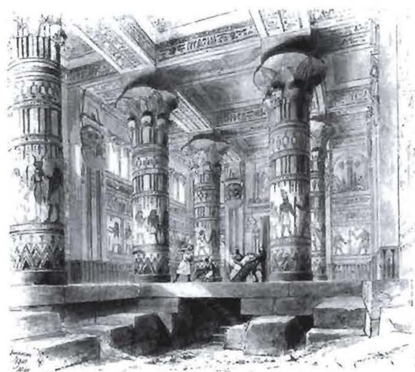

AKT III

Brzeg Nilu, świątynia Izydy

Ostatnią noc przed ślubem z Radamesem Amneris modli się do Izydy o miłość swego małżonka. Są z nią kapłanki i arcykapłan Ramfis. Na miejsce przed świątynią przybywa Aida. Tu - po raz ostatni - chce się spotkać z ukochanym. Wie jaki będzie jej koniec: *Nilu okrutne wiry staną się dla mnie grobem.* Żegna się w myślach z ojczyzną, której już nie ujrzy: *O cieli azzurri - o nieba błękitne, łąki pachnące, zielone pagórki...*

Zjawia się Amonasro. W pierwszych słowach daje córce nadzieję: *Możesz pokonać rywalkę, możesz mieć ojczyznę, miłość i tron. Do broni staje nasz lud. Musimy tylko poznać drogę, którą obierze wróg.* Ale to właśnie ona, Aida, ma wydostać wiadomość o tej drodze ... od Radamesa. *Nie! Nie! Nigdy!*

By ją złamać, Amonasro kreśli przed nią obraz nieszczęść, w jakich pogrąża Etiopię egipski miecz, przywołuje widmo matki, uderza w nią słowami: *nie jesteś mi już córką, lecz niewolnicą faraonów* i wskazuje, co teraz znaczy wierność dla ukochanego wobec niewierności dla swoich: *przez ciebie ojczyzna umiera.* Płacz Aidy: *O patria, patria! - Ojczyzno moja, jak wiele mnie kosztujesz!*

Amonasro - z ukrycia - śledzi jej spotkanie z Radamesem. *Fuggiamo - Uciekajmy.* W odpowiedzi na miłosne wyznania Radamesa Aida rzuca pomysł ucieczki. Bolesny wybór: *Rzucić ojczyznę, ołtarze bogów, ziemię, w której przeżyłem pierwsze chwile chwały?* Dla ukochanej Radames gotów jest utracić Egipt. Lecz ona pyta

- *którędy? Jaką drogą - unikając zbrojnych oddziałów? Jest tylko jedna* - odpowiada Radames - wolna do jutrzejszego uderzenia na Etiopów - wąwóz Napata.

Amonasro ma więc to, czego chciał. Wie już, gdzie poprowadzi swe siły. Wyłania się z ukrycia. Radames zrozpaczony. Mimowolnie wydał wrogom tajemnicę. *Zdrajca!* - krzyczy Amneris, Ramfis wzywa straże. Amonasro znika z Aidą w ciemnościach, a Radames oddaje się arcykapłanowi.

AKT IV

Scena 1.

Sala w pałacu króla

Upokorzenie, zazdrość, chęć zemsty, a jednocześnie - miłość i wola ocalenia ukochanego. Oto stan uczuć Amneris. Radamesowi na chwilę przed procesem obiecuje wyjednać u sędziów uniewinnienie. Stawia jednak warunek: *Zrezygnuj z "niej" na zawsze, a będziesz żył.* Lecz Radames wybiera śmierć.

Sąd kapłanów. Oni po trzykroć każą mu usprawiedliwić się, a on milczy. Wyrok: *Pod ołtarzem znieważonego boga będziesz pochowany żywcem.* Oszalała z rozpaczy Amneris rzuca przekleństwa na kapłanów: *Nie syci krwi, zwą się sługami niebios!*

Scena 2.

Wnętrze świątyni wulkana i grób Radamesa

Ciemność. Grobowa grota zatrzaśnięta. Lecz cóż to? - Aida! Ona - tu! Umknęła ścigającym ją strażom, lecz słysząc o wyroku Radamesa wcześniej się tu ukryła, by z nim być w tej ostatniej chwili. Życie ich rozdzielało, więc niech się złączą z sobą u bram śmierci. Gasną w objęciach. A nad nimi, w świątyni, kołysze się niewzruszona pieśń kapłanów: *Wzywamy Cię, Potężny Ftha!*

Marek Dyżewski

DYREKCJA, KIEROWNICTWO I ZESPOŁY OPERY DOLNOŚLĄSKIEJ

Dyrektor
Ewa Michnik

Zastępca dyrektora
Janusz Słoniowski

Kierownik muzyczny
Tomasz Szreder

Dyrygenci
Ewa Michnik
Tomasz Szreder
Tadeusz Zathey

Scenograf
Małgorzata Słoniowska

Główny specjalista do spraw prawnych
Marzena Malinowska

Główny księgowy
Urszula Saj

Kierownik działu koordynacji pracy artystycznej
Krystyna Preis

Główny specjalista do spraw impresariatu
Paweł Marzec

Główny specjalista do spraw wydawnictw
Beata Smolińska-Pelczar

Główny specjalista do spraw marketingu
Marek Pieńkowski

Kierownik biura promocji i obsługi widzów
Alicja Madej

Zastępca kierownika
Teresa Walas

Inspicjenci
Adam Frontczak
Julian Żychowicz

SOLIŚCI I ŚPIEWACY

Soprany
Ewa Czermak
Aleksandra Kurzak
Aleksandra Lemiszka
Jolanta Żmurko

Mezzosoprany
Dorota Dutkowska
Elżbieta Kaczmarzyk-Janczak
Barbara Krahel
Agnieszka Rehlis

Tenory
Andrzej Kalinin
Edward Kulczyk

Barytony
Jacek Jaskuła
Zygmunt Kryczka
Maciej Krzysztyniak
Jacek Ryś

Basy
Wiktor Gorelikow
Robert Ulatowski
Janusz Zawadzki
Radosław Żukowski

Pedagog wokalny
Jolanta Żmurko
Ewa Czermak

Konsultant wokalny
Dariusz Grabowski

Korepetytorzy solistów
Barbara Jakóbczak-Zathey
Maria Rzemieniecka

CHÓR

Kierownik chóru
Małgorzata Orawska

Korepetytor chóru
Magdalena Jaszczak

Inspektor chóru
Andrzej Antosik

Soprany
Dorota Bronikowska
Agnieszka Czekalska
Grażyna Czopowska
Agnieszka Józefczyk
Maria Kamyczek
Jolanta Kołodziejska
Halina Majos
Beata Marciniak-Kozłowiecka
Mieczysława Sadurska
Katarzyna Słowińska
Joanna Szyszka
Małgorzata Walczyk-Cegiełkowska

Alty
Jolanta Górecka
Dagmara Granda
Beata Kaczmarska-Staszak
Jolanta Michalak-Lechowska
Jolanta Serednicka
Ryszarda Smagoń
Ewa Sobieralska-Podorska
Ewelina Tokarska
Anna Wojciechowska

Tenory
Iwan Andrunyk
Andrzej Antosik
Piotr Bunzler
Jarosław Królikowski
Roman Matecha
Paweł Melka
Ryszard Mraz
Bolesław Słowiński
Andrzej Straszak

Basy
Andrzej Adrianowicz *(baryton)*
Mieczysław Chodaczek
Marek Ciepły
Marcin Grzywaczewski
Marek Klimczak
Marek Kłosowski *(baryton)*
Jerzy Szlachcic
Marian Szpak

ORKIESTRA

Inspektor orkiestry
Lech Stasiak

I skrzypce
Stanisław Czermak *(I koncertmistrz)*
Igor Sołonienko *(z-ca koncertmistrza)*
Tomasz Stocki *(z-ca koncertmistrza)*
Jan Szczerek
Henryk Kozioł
Magdalena Wąsik
Dagmara Kamińska
Grażyna Starczyńska
Arkadiusz Hylewski
Jarosław Wojtasiak
Jacek Marcinów*
Rafał Olszewski*

II skrzypce
Rafał Dudzik
Ilona Borek
Andrzej Tom
Dorota Mirek-Cwalina
Katarzyna Dąbrowska-Maleszko
Anna Gac
Agnieszka Cielek
Irena Burmecha
Aneta Olszewska*
Maria Kozłów*

Altówki
Andrzej Jakimowicz
Andrzej Szykuła
Romuald Żarejko
Marek Kamiński
Elżbieta Siedlecka
Barbara Żarejko
Włodzimierz Górecki
Marianna Piecha*

Wiolonczele
Saskia Szreder *(koncertmistrz)*
Krystyna Marchel *(koncertmistrz)*
Dariusz Piecha
Maria Palmowska-Szwechłowicz
Anna Dynda
Magdalena Oleksyk-Adamczak

Kontrabasy
Wiesław Kaczmarczyk
Ireneusz Szykuła
Krzysztof Kafka
Aleksander Furgała
Mirosław Mały*

Flety
Małgorzata Danielewicz-Borzęcka
Tadeusz Witek
Albert Nawarecki
Elzbieta Hołowiak-Ziółek

Oboje
Danuta Szermińska
Konrad Wojtowicz
Krzysztof Olearczyk

Rożek angielski
Mirosław Wiącek

Klarnety
Roman Astriab
Jadwiga Rymarczuk
Rafał Dynda
Lech Stasiak
Janusz Buliński

Fagoty
Andrzej Kuprianowicz
Józef Czichy
Dariusz Bator
Barbara Palczak

Trąbki
Arkadiusz Tabiś
Mirosław Wenc
Kazimierz Bujoczek
Stanisław Szymanowski

Waltornie
Marian Sadło
Sławomir Wagner
Adam Wolny
Jerzy Porębski
Krzysztof Proskień

Puzony
Kazimierz Puchalski
Wiktor Rakowski
Tomasz Druzd

Tuba
Roman Orziński*
Grzegorz Pastuszka*
Piotr Kosiński*

Perkusja
Zbigniew Wojciechowski
Jarosław Paszko

Harfa
Elżbieta Marczak-Wilkosz

BALET

Kierownik baletu
Maria Kijak

Asystent choreografa
Maria Kowalska

Korepetytor
Ewa Kryczka

Inspektor
Kazimierz Kessler

I tancerze
Natalia Fiodorova
Rostisław Biliak

Soliści
Bożena Klimczak
Marta Kulikowska de Nałęcz
Elżbieta Lejman-Krzysztyniak
Katarzyna Oleksiak
Anna Szopa
Aleksander Apanasienko
Paweł Oleksiak
Piotr Oleksiak

Koryfeje
Beata Giza
Liliya Ivanova
Paulina Woś
Jarosław Józefczyk
Konstanty Kuszczenko
Jacek Ośmiałowski
Dariusz Raczycki

Zespół
Agnieszka Jarząbek
Barbara Karol
Daria Korneluk
Beata Pisarek
Katarzyna Szczepanik
Alina Szymczyk
Mariusz Drozdowski

Stała współpraca
Urszula Adamowska
Barbara Książczyk
Kazimierz Kessler
Julian Żychowicz
* - współpraca

KIEROWNICTWO TECHNICZNE

Asystent scenografa do spraw technicznych
Jan Romanowski

Kierownik zespołu eksploatacji sceny
Piotr Kejna

Kierownik magazynu kostiumów
Krystyna Cichosz

Kierownik oświetlenia
Sławomir Daszkowski

Kierownik elektroakustyki
Jerzy Gałek

Kierownik zespołów pracowni dekoracji i kostiumów
Zbigniew Francuz

Kierownik pracowni malarskiej
Elżbieta Kocowska

Kierownik pracowni krawieckiej męskiej
Waldemar Krawczyk

Kierownik pracowni krawieckiej damskiej
Zofia Dudek

Brygadzista pracowni modystycznej
Romana Mysza

Kierownik pracowni perukarskiej
Grażyna Matuszak

Brygadzista pracowni szewskiej
Bogusław Nowicki

OŚWIETLENIE
Firma „MIRAMA", Renata Fajkiel, Kraków

NAGŁOŚNIENIE
Db SOUND EUROPE, Bogusław Dmochowski, Kraków

Redakcja programu
Marek Dyżewski

Projekt okładki
Andrzej Borkowski

Projekt
Konsorcjum Marketingowe QST

Wydawca
Opera Dolnośląska
ul. Świdnicka 35
50-066 Wrocław

Biuro Promocji
i Obsługi Widzów
Tel. (071) 370 88 80
Tel/fax (071) 370 88 81

www.opera.ies.com.pl
e-mail:
opera@opera.ies.com.pl

Specjalne podziękowania dla Państwa Ireny i Klausa Springer (Brema, Niemcy) za wsparcie udzielone Operze Dolnośląskiej i dofinansowanie druku program

IV LETNI FESTIWAL OPEROWY

maj - czerwiec 2003

MAJ

Piątek 23.05	**Falstaff - G. Verdi** *Pergola*	20.00
Sobota 24.05	**Falstaff - G. Verdi** *Pergola*	20.00
Piątek 30.05	**Traviata - G. Verdi** *Pergola*	20.00
Sobota 31.05	**Traviata - G. Verdi** *Pergola*	20.00

CZERWIEC

Niedziela 01.06	**Kopciuszek - S. Prokofiew** *Pergola*	17.00
Poniedziałek 02.06	**Kopciuszek - S. Prokofiew** *Pergola*	11.00
Środa 04.06	**Carmen - G. Bizet** *Pergola*	11.00
Czwartek 05.06	**Carmen - G. Bizet** *Pergola*	20.00
Piątek 06.06	**Tosca - G. Puccini** *Św. Maria Magdalena, Aula Leopoldina, Wzgórze Partyzantów*	20.00
Sobota 07.06	**Tosca - G. Puccini** *Św. Maria Magdalena, Aula Leopoldina, Wzgórze Partyzantów*	20.00

W przygotowaniu wielkie widowisko na Odrze

Amilcare Ponchielli - Gioconda

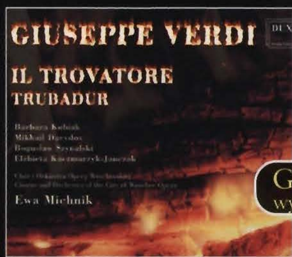
13, 14, 15
oraz
20, 21, 22 czerwca 2003

NA PŁYTACH CD

superprodukcje Opery Dolnośląskiej

G. Verdi NABUCCO
wydanie 2 płytowe / cena 45 zł

G. Verdi TRUBADUR
wydanie 2 płytowe / cena 45 zł

G. Puccini TOSCA
wydanie 2 płytowe / cena 45 zł

do nabycia

PODCZAS SPEKTAKLI

Ponadto w przygotowaniu:
G. Verdi TRAVIATA
I. Paderewski MANRU
G. Puccini CYGANERIA

OPERA DOLNOŚLĄSKA